

The Project Gutenberg eBook of Maksimilian Aukusti Myhrberg, by Julius Krohn

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Maksimilian Aukusti Myhrberg

Author: Julius Krohn

Release date: August 20, 2006 [EBook #19088]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK MAKSIMILIAN AUKUSTI MYHRBERG ***

Produced by Tapio Riikonen

MAKSIMILIAN AUGUSTI MYHRBERG

Suomeksi kokoon pannut

J. KROHN

Werner Söderström, Porwoo, 1881.

[Tähän elämäkertaan on käytetty kaikki tiedossa olevat hajalliset kirjoitukset Myhrberg'istä ynnä myös koko joukko wainajan sukulaisilta ja ystäwiltä saatuja suullisia tarinoita.]

Ruotsinwallan aikana oli hywin tawallista että ruotsalaisia miehiä lähetettiin meidän maalle wirkamiehiksi. Sillä lailla myös saapui Suomeen wiime wuosisadan lopulla ruotuwäen kapteeni Antti Myhrberg, joka sai tulliherran paikan Raahen kaupunkissa. Eikä aikaakaan, niin kiintyi hän uuteen kotiinsa wielä lujemmilla kuin wirkawelwollisuuden siteillä; hänen näet onnistui saada omaksensa kaunis ja moniawuinen neiti Kristiina Sowelius, jonka suku — perisuomalaista Sowioin kantaperää — oli Raahen wanhimpia, rikkaimpia. Yhtähywin muutti kapteeni Myhrberg sotawuonna 1808 takaisin synnyinmaallensa, lieneekö hänen sitten, niinkuin muutamat kertowat, täytynyt soturina rientää paikalleen armeijassa wai joku muu syy ollut waikuttimena. Hänen waimonsa ei kuitenkaan seurannut häntä Ruotsiin; hän jäi lasten kanssa — niitä oli wiisi poikaa ja yksi tytär — asumaan Knuuttilan tilalle likellä Oulua, missä kaupungissa kapteeni wiime aikoina oli tulliwirkaansa toimittanut.

Rouwa Myhrberg oli monin puolin erittäin etewä nainen. Hänellä oli jalo sydän, luja mielenlaatu ja luonnoltaan tawattomat hengen lahjat. Näitä wiimemainittuja hän, koska ei siihen aikaan wielä mitään

kouluja tyttöjä warten meidän maassamme löytynytkään, oli omin neuwoin harjoitellut ja kehitellyt. Hän oli oppinut ja lukenut paljon, warsinkin maantietoa ja historiaa koskewia kirjoja, niin että häntä yleisesti mainittiin puoleksi kunnioittawaisella, puoleksi pilkkailewaisella liikanimellä "Raahen kirjasto" (muuta kirjastoa ei silloin ollutkaan olemassa koko kaupungissa). Tieteellisten lukemistensa rinnalla oli hän myös kaunokirjallisuuttakin lukenut paljon enemmän kuin useimmat naiset Suomessa hänen aikansa. Parempaa opettajaa ja kaswattajaa ei siis olisi woinut toiwoakaan noille isättömäksi jääneille lapsille. Pienestä pikaraisesta asti he jo kuuliwat äidin suusta innokkaita tarinoita sekä muinais= että nyky=ajan mainioista jaloista miehistä ynnä myös eläwiä, kirjallisia kertomuksia wieraista maista ja kansoista. Kaikesta tästä kohosi heidän mielensä ja halunsa jo aikaiseen tawallisista jokapäiwäisistä tapauksista ihmiskunnan ylimmäisiin pyrintöihin ja tottuiwat heidän silmänsä laajempaan kuin oman kotinurkan piiriin.

Merkkillistä ja sangen huwittamaa on kuulla kuinka nämät äidin kertomukset aiwan eri lailla, kunkin erilaista luonnetta myöten, waikuttiwat lapsiin. Muut weljekset — joista useimmat sitten tuliwat merikatteineiksi — kuulteliwat mielimmin juttuja Kolumbus'esta tai muista matkaajoista kaukaisilla mailla. Mutta kolmas poika ei tyytynyt ennen kuin sai äidin tarinoimaan Kreikan ja Rooman urhoista; silloin hän wasta kuulteli koko sydämmestään, suu auki, silmäkään räwähtämättä.

Tämä poika, *Mattias Aukusti* [edellisen arkipäiwäisen nimen hän sitten itse muutti runollisemmaksi Maksimilianiksi], syntynyt Raahessa Heinäk. 24 p. 1799, kuuluu olleen näöltään, terweydeltään ja wäkeyydeltään ilminen karhun pentu. Kaikki Myhrberg'in pojat oliwat riwakat kaikissa ruumiinharjoituksissa ja karskit kaikkia säitä kestäämään. Oikein Suomen poikien tawalla saattoi nähdä heidän tulikumasta saunasta, punaisina kuin krawut, juoksewan ulos lumihankeen piehtarimaan. Hiihtämisessä, uimisessa, weneenlaskussa, ampumisessa he oliwat mestareita. Kaikki muut woitti kuitenkin Mattias Aukusti woimallaan, taitawuudellaan ja pelottomuudellaan, niin että aina oli kumppaleittensa päämiehenä ja kuninkaana. Tähän ylimmäiseen paikkaan wielä wahwisti hänet leikkiweljein rakkaus, jonka hän lujalla uskollisuudellaan ystäwydessä sekä suoralla, jalolla sydämmellään oli taiwuttanut puolellensa.

Hywä onni on säilyttänyt meille pari hywin luonnetta kuwaawaista, hauskaa juttua tästä Myhrberg'in wallattoman poikuuden ajasta. Pienenä paitaressuna lankesi hän kerran kalliolle ja löi suuren kuhmun otsahansa. Pikku mies tuosta ei parkaissut, ei älähtänyt, nousi waan wakawasti, mitään wirkkamatta seisaalleen; mutta kun hän sitten hattua päähänsä pannessa hawaitsi ettei saanutkaan paisunutta otsaansa siihen sisään, kas silloin wasta kyyneleet silmistä purskahtiwat; kipu ei ollut hänen wakawuuttaan woinut järkähdyttää, siihen tarwittiin woimallisempi mielen liikutin — harmistus. — Toisessa tilaisuudessa taas, kun pojat myllymäellä peuhaeliwat, Myhrberg sai hurjan mieli=johteen päähänsä ja tarttui ympärikäywään tuulimyllyn siipeen, muka lentää yrittääkseen. Siipi, kohotettuaan häntä kappaleen matkaa ilmaan, sitten, niinkuin luonnollista oli, wiskasi hänet aika wauhtia jälleen maahan, jossa pojalta molemmat käsiwarret katkesiwat. Walittamatta, itkemättä kärsi Myhrberg kowaa kipuansa, antaen ääneti, niinkuin wanha sotasankari, tehdä waiwaisille jäsenilleen kaikki tarpeelliset temput. Mutta nähdessään äitinsä itkewän — se olikin ensikerta, että hän sitä oli nähnyt — tää lujamielinen poikakaan ei woinut enää pitää sydämmestä uhkuawia wesikarpaleita. Ajan ja paikan täydelliseksi kuwaamiseksi olkoon tähän wielä lisätty, että käsiwarsien sitojana ja parantajana ei ollutkaan mikään oppinut lääkäri, waan wanha wiisas akka, jonka huulien malosta wirtaeli yhtä paljon loitsurunoja kuin kädestä woiteita. Kumpainenko konsti siinä lienee tehnyt tehoisimman waikutuksen, jääköön puhumatta; se waan on warma että moni Turkkilainen ja moni mun wastustaja sitten on saanut kowin hywin kokea, ettei Myhrberg'in luut tuosta katkeemisesta suinkaan olleet tulleet heikommiksi.

Oulun triwialikoulun läpikäytyänsä lähetettiin Myhrberg 14=wuotisena Upsalaan asuma=oppilaaksi prow. Grennander'in luoksi. Niinkuin kerrotaan käwi häneltä ruotsin kielen puhuminen sinne tullessa sangen kankeasti, sillä kotona ja koulukumppalein seurassa oli suomi ollut puhekielenä. W. 1815 hän pääsi Upsalassa ylioppilaaksi ja seisoi w. 1818 kansliatutkinnon, jonka perästä muutti Turun yliopistoon, woidaksensa saada wiran kotimaassa. Ruotsin ja Suomen wälinen merenselkä ei ollut siihen aikaan wielä muutamissa tunneissa kuljettawa, niinkuin uyt sen perästä kun höyrylaiwat tuliwat käytäntöön. Silloin piti hyyrätä itselleen sija johonkuhun niistä purjehaaksista, joilla Ranta=Suomalaiset weiwät ruokatawaroita Tukholmaan kaupaksi. Näissä kömpelöissä aluksissa oltiin kokonaan tuulten ja aaltoin mieliwallan alla; matka saattoi, jos wastatuuli sattui tai myrsky pakoitti jonkun saaren suojaan menemään, monta wuorokautta, jopa pari wiikkoakin kestää. Ruoasta ei ottanut laiwuri koskaan wastatakseen; siitä saiwat matkustajat itse pitää huolta miten tahtoiwat ja taisiwat. Tässä puheena=olewalla retkellä oli Myhrberg, jolla oli sukulaisia Tukholmassa, ottanut Martan mureet osaksensa niin hywin omasta kuin myös yhden matkakumppaninsa, nuoren suomalaisen lääkärin puolesta. Merelle tultua katui tämä lääkäri kuitenkin pian kauppaansa, sillä Myhrberg'in ewäs=säkki oli sangen spartalaista laatua, ja wielä päälliseksi oli pari lasipurkkia, jotka parhaat ruoka=aineet sisältiwät, mennyt rikki. Hywin iloiseksi tuli siis meidän herkkusuu, kun sai tilaisuuden olla lääkäritaidollaan wähän awullinen wanhalle, samassa laiwassa matkustawalle, kiwulloiselle herralle,

joka kiitollisuudesta pyysi häntä omista runsaista ja hienonmakuisista aterioistaan osaa ottamaan. Myhrberg siis jäi yksin järsimään kuiwia lampaankäpäliään ja kowia korppujaan. Matkalla, joka tuli tawattoman pitkä=aikaiseksi, kerrotaan vielä Myhrberg'in tawallisesti wiettäneen aikansa loikkumisella kauas aluksen parsipuita ulommaksi ulottuwan puomi=purjeen ontelossa kuwussa, jossa kyllä mahtoi olla hywä ja mukawa kiikkupaikka, mutta samassa myös jokseenkin läheinen waara laiwan kallistuessa joutua Wellamon neitien sylihin. Yhtä paljon kuin tämä seikka kuwaa Myhrberg'in wakawata, jopa uhkarohkeata pelottomuutta, yhtä paljon myös toinen juttu tästä Turun matkasta osoittaa hänen herkkää kunniantuntoaan. Samalle nuorelle lääkärielle, joka nyt oli laiwassa matkakumppanina, oli Myhrberg Tukholmassa wallattomuudessaan tehnyt pienen kepposen. Sen oli lääkäri, Myhrberg'in tietämättä, kostonut wähän pahemmalla koirankurilla ja vielä laittanut lisäksi niin että isäntäwäki siinä talossa, missä he asuiwat, luuli Myhrberg'in syypääksi tähänkin, luwallisen poikamaisuuden rajain yli hiukan menewään tekohon. Keskellä Ahwenan meren selkää wasta sai Myhrberg asiasta tiedon ja juoksi kohta laiwurin luoksi, wimmatusti waatien että aluksen kokka jälleen käännettäisiin Tukholmaan. Hän tahtoi kaikin mokomin saada kunniansa jälleen puhtaaksi, ennen kuin matkaansa jatkaisi. Tätä waatimusta tietysti ei kuitenkaan ollut mahdollista täyttää.

Turussa, johon nyt Myhrberg tuli, oli ylioppilaitten elämä siihen aikaan jokseenkin hurja ja raaka. Ylenjuominen ynnä sitten peuhaaminen kaduilla ja tappelut sällien kanssa oli jokapäiwäisenä huwituksena. Tämmöisissä otteluissa oli uuden tulokkaan herkuleenwertainen wäkewyys ja leijonankaltainen rohkeus sangen terwetulleita apulaisia. Yhtenäkin yönä taas koputettiin Myhrberg'in ikkunaan: eräs ylioppilasparwi oli joutumaisillaan tappiolle sällien kourissa; "kapraalia" (sen liikanimen oli Myhrberg kumppalein kesken saanut) tarwittiin wälttämöttömästi awuksi. Mutta mitenkä se oli tehtävä? Jos hän meni ulos lukittuin owein ja portin kautta, niin heräsi siitä warmaankin talonwäki ja seuraawana päiwänä, jos tappelusta rehtorille walitettiin, olisiwat todistukset olleet aiwan walmit. Myhrberg senwuoksi keksi sukkelan keinon; hän kiipesi hiljaa kammariinsa uuninpiipun kautta katolle, laskeutui kadulle ja riensi taistelutanterelle. Siellä kallisti hänen woimansa pian woiton ylioppilaitten puolelle, mutta kahakka tuli niin kauheaksi, että poliisin täytyi tulla wäliin. Pitkään koipiensa awulla pujahti Myhrberg perään=ajajain näkywistä ja palautui taas samaa tietä kammariinsa, missä hän kätki nokiset waatteensa piiloon ja itsensä peiton alle sänkyhynsä. Kun sitten poliisi, joka "kynnestä oli leijonan" tuntenut, waikei pimeässä ollut mahdollista näöltä täyttä warmuutta saada, tuli hänen kortteeriinsa häntä hakemaan, oli hän sywimmästä unestaan herääwinään ja kummasteli suuresti kuinka häntä saattoi syyttää yöretkestä. Poliisimiehet, hämillänsä muka erhetyksestään, läksiwät tyhjin toimin matkoihinsa.

Myhrberg'in todellisesti ritarilliselle, jalolle hengelle käwiwät kuitenkin nämät "katuoja=sodat" (siksi hän niitä nimitti) hywin pian inhoksi. Hän luopui niistä ja rupesi kaikkein jalompain pyrintöin johtajaksi kumppalein kesken. Yhä suuremmaksi karttui hänen ympärilleen kunnollisten ylioppilaitten joukko, ja wiimein wihdoin uskallettiin käydä wallitsewan raakuuden kimppuhun. Ylioppilaskunta kutsuttiin yhteen tawalliseen kokouspaikkahansa, forum'iin, s.o., yliopiston juhlasalin eteishuoneeseen, jossa pielien alustimet oliwat puhuja=lawoina. Kiihkeän wäittelyn perästä saatiin siellä se päätös toimeen, että wasta olisi rauhallisempi, siwistyneelle nuorisolle sopiwampi elämä wietettävä. Juhlallisessa saattojärjestyksessä marssittiin nyt Uudelle Torille, jonka keskelle sorwatut koiwusauwat, jommainen aina oli jokaisella ylioppilaalla kädessä ja jotka oliwat taisteluissa parhaina aseina, wiskattiin suureen kasaan ja poltettiin. Samoin kuin Myhrberg oli ollut tämän tuuman ensimmäisnä keksijänä, samoin hän myös oli ensimmäisenä sitä toimeen panemaan; hänen sauwansa lensi ensiksi maahan röykkiön aluspuuksi.

Ne, jotka tähän aikaan tunsiwat Myhrberg'in, kuwaawat häntä ulkomuodoltaan kauniiksi, käytökseltään hienosti siwistyneeksi, wilkkaaksi, suoraksi, rakastettawaksi nuorukaiseksi, joka mielellään otti osaa seura=elämään ja jota mielellään seura=elämässä nähtiin. Hän osasi hywin tanssia ja paitsi sitä teki hänen kaunis, miehuullinen näkönsä ja wilkas puhelajahjansa että neitokset hywin halukkaasti toiwoiwat häntä tanssikumppalikseen. Mutta Myhrberg'illä oli se tapa että hän harwoiu läksi tanssiin pyytämään, ennen kuin muut nuoret herrat jo sen oliwat tehneet. Silloin hän katsoi kutka tytöt oliwat kumppalitta jääneet ja walitsi yhden niistä. Siinäkin pienessä seikassa ilmutui jo hänen jalo mielenlaatunsa.

Lakitieteellisissä luwuisaan sitä wastaan ei häntä sopinut kehua kowin ahkeraksi. Asia olikiu se, että hän niitä warsin wastahakoisesti, ainoasti pakosta harjoitteli. Arkipäiwäiset kansliatoimet ja wirkapöydän ääressä kykkimiset ei hänen romantiselle mielellensä tarjonneet mitään toiwottawaa tulewaisuutta. Jo Upsalassa ollessansa hän oli ilmoittanut halunsa sota=ammattiin; mutta isänsä, tyylyteen asti ankara mies, oli sen jyrkästi kieltänyt. Turussa tämä soturi=halu sai uuden muodon, joka warmaankin olisi ollut isälle, jos hän siitä olisi tiedon saanut, vielä monta wertaa inhoittawaisempi. Likempi tutustuminen Saksan uudempaan kirjallisuuteen oli näet nuoren Myhrberg'in luonnoltaan romantista seikkailus=intoa suuresti kiihdyttänyt, ja sanomat 1820=luwun alussa Etelä=Euroopan maissa nousseista kapinoista yksinwaltaa wastaan syyttiwät sen ilmituleen. Myhrberg'in mieli rupesi

palamaan halusta päästä sinne wapauden sankarein rinnalla taistelemaan. Isän kuolo juuri tähän aikaan poistikin häneltä tämän halun kowimman esteen ja täten saatu pieni perintö wielä antoi apukeinon sen täyttämiseen hänelle käsihin. Kohta seuraawana vuonna (1822) läksi Myhrberg Tukholmaan ja suoritti, eräältä maanmieheltä saadun walmistawan opetuksen perästä, tykkiwäen tutkinnon Marieberg'in kadettikoulussa. Espanjan kielen oppimisen, joka aiotussa hankkeessa oli suuresti tarpeellinen, hän jo oli Turussa aloittanut ja nyt Tukholmassa jatkanut menestyksellä, joka hänen opettajansa aiwan hämmästyksiin saattoi.

Noin kaikin puolin warustauneena läksi hän eräässä Suomen laiwassa Lissabon'iin, josta sitten jatkoi matkansa maata myöten Espanjaan. Hänen olostansa tässä maassa owat tiedot sangen wähäiset ja hämäärät, wieläpä ristinriitaiset. Muutaman kertomuksen mukaan oli hänen perille joutuessaan kapina juuri tullut kukistetuksi kuninkaalle awuksi rientäneen franskalaisen armeijan kautta. Toinen, niinkuin wasta saamme nähdä, luotettawampi tarina sitä wastoin wakuuttaa hänen wielä saaneen ottaa osaa Riegon wiimeiseen urhoolliseen wastarintaan. Myhrberg joutui wangiksi. Ulkomaalaisena hän pelastui niistä armottomista rangaistuksista, joilla kuningas Ferdinand kosti wapauden toiwojille; hän wiettiin waan ulos maasta Marseillen kaupunkiin.

Täälläpä oli kohta uusi tilaisnus retkeilyhalun tyydyttämiseen tarjona. Kreikkalaisetkin oliwat pari vuotta takaperin nostaneet kapinan julmia sortajiansa Turkkilaisia wastaan ja kaikissa Euroopan kansoissa, joiden koko siwistynyt ihmisluokka lapsuudesta asti oli ihastellut Muinais=Kreikan Leonidaita, Themistokleitä ja Kimoneja, oli herännyt harras halu auttamaan näiden jälkeläisten wapautusyritystä. Marseillessä par'=aikaa warustettiin wapaehtoista sotajonkkoa Kreikkalaisille awuksi. Myhrberg kohta riensi ewersti Jadwier'in luoksi, joka oli pestaustoimen johtajaua. Siellä hän tapasi suuren joukon jo ennen tulleita pyrkijöitä, enimmäksi osaksi Napoleon'in entisiä upseereita, jotka oliwat pitkään rauhaan ikäwystyneet ja halusiwat wereksiä werisiä laakereita. Mutta jokainen heistä waati kapteinin, ewerstin, jopa kenraalinkin arwoa, kukin sitä myöten mikä arwo hänellä ennen oli ollut. Jadwier oli heidän kanssaan pahimmassa kuin pulassa, lupaelten tyydytystä kunkin pyynnölle niin pian kuin suinkin mahdollista. "Mitä sitten te haluatte?" kysyi hän nyt sisään astuneelta pitkäwartaloiselta, riwakannäköiseltä nuorukaiselta. — "Pyssyä, herra kenraali!" kuului Suomen pojan vaatimaton wastaus. "No, Jumalan kiitos, wiimeinkin toki yksi sotamies!" huudahti Jadwier, ja siitä hetkestä alkoi näiden miesten wälillä se molempia kunnioittawa uskollinen ystäwyyys, joka sitten yhdisti heidät kaiken heidän elin=aikansa.

Aiwan kohta ei Myhrberg kuitenkaan wielä päässytäkään toiwonsa perille. Retkikunnan warustamiseen ja walmistamiseen kului koko talwi 1823-4 ja seuraawa kesäkin lisäksi. Tämän wäli=ajan wietti Myhrberg suureksi osaksi Pariisissa, missä hän Ruotsin lähettilään, kreiwi Löwenhjelm'in kautta tuli tuttuwuuteen Franskan etewimpäin Philhellenein (Kreikan ystäwäin) kaosa ja muutenkin sai tilaisuutta seurustella siwistynein, jaloin herrain ja rouwain kanssa. Syksyllä 1824 wasta purjehti Jadwier joukkonsa kanssa, johon myös meidän Myhrberg kuului, Kreikanmaalle.

Millä tunteilla, millä toiweilla tuli=intoinen nuorukainen astui maalle lapsuudesta jo hänelle tutulle ja rakkaalle rannalle, on helppo arwata. Nyt hänen piti saada omin silmin nähdä ne tanteret, joilla äidin suusta ihastuksella kuulut sankarityöt oliwat tapahtuneet. Nyt hänen piti itsekin saada käydä Leonidasten ja Themistoklesten jälkiä ja warjella pyhää Kreikan maata, nykyisen ihmissiwistyksen imettäjää, dardarilaisten Persialaisten wielä dardarilaisemmilta jälkeläisiltä, Turkkilaisilta. Paikka, johon hän ensin tuli, ei ollut tosin muinais=ajoista kuuluisa; mutta sen sijaan se jo oli tässä sodassa kerjennyt saada nimelleen ijäti kuulumattoman loistehen. Se oli *Missolonghi*, jossa kaksi vuotta ennen 500 urhoa oli kestänyt 10,000:n Turkkilaisen rynnäköitä, siksi kun wihollisen, menetettyänsä kaksi kolmatta osaa wäestänsä, oli täytyntä tyhjin toimin peräytyä.

Pianpa kuitenkin sai walitettawasti Myhrberg nähdä ja kokea kaikellaista, joka kyllä olisi saattanut sammuttaa kirkkaimmankin toiwon, jäädyttää tulisimman innon. Pitkällisestä orjuudestaan turmeltuneina, käyttiwät itsiänsä Kreikkalaiset monella halweksittawalla tawalla. Heidän keskenään oli alin=omainen kateus ja riita, joka suuresti haittasi sodan käyntiä. Alttiiksi=antaumus ja sankarius oliwat melkein yhtä harwinaiset nähdä kuin walkea korppi tai musta joutsen. Omaisuuatensa lahjoittaminen pyhän wapautus=sodan tarpeisiin ei sattunut paljon kellekään mielehen. Awuksi rientäneet muukalaiset saiwat usein nälkää nähdä tai wäkiwaltaan turwautua, koska läpikuljettawien seutujen asukkaat eiwät tahtoneet antaa heille kyytiwewosia eikä leipäpalaakaan muuten kuin rahasta, wieläpä ylenmääräisistä hinnoista. Sota=aseisin oli enin osa kansaa aiwan tottumaton; sillä Turkkilaiset eiwät olleet sallineet heille minkäänlaisia aseita. Aika ajalta oli aina käyty etsimässä kristittyin huoneet läpi, ja kowa rangaistus oli kohdannut jokaista, keltä määrättyä mittaa hiukkaa pitempi puukkokin sattui löytymään. Siitä syystä nyt kreikkalaiset soturit ampuessaan aina käänsiwät päänsä taaksepäin, peläten leimahdusta, taikkapa myös laukaisiwat pyssyjänsä, tukki lanteillaan! Kuinka usein luodit sillä tawoin sattuiwat satutettawaan, sen ymmärtää jokainen. Taisteluun he marssiwat aina suurella pauhulla ja urhoollisella huudolla; mutta, sodan alussa kumminkin, muutamain turbanien (Turkkilais=lakkien) näkö hywin pian ajoi heidät pakoon. Melkein ainoat Manner=Kreikkalaisista, jotka

todellista urhoutta osoittivat, oliwat Wuorelaiset, jotka suureksi osaksi eiwät olleet koskaan taipuneet Turkkilaisen ikeen alle, waan wuosisatojen kuluessa yhä käyneet pientä sissisotaa näitä vastaan, tilaisuuden tullessa myös omia kansalaisiaankin roswoellen. Näillä tietysti oli myös hywä harjoitus kaikkien aseitten käyttämisessä; mutta ne oliwat toiselta puolen niin wallattomat ja hurjat, että niistä wälistä oli yhtä paljon haittaa kuin hyötyäkin.

Surkean esimerkin heidän tawoistaan ja yleisestä kurittomuudesta sai Myhrberg pian tulonsa perästä tilaisuuden nähdä. Muutama nuori päällikkö, yksi Sulilainen (Sulin wuoriston asukas) seurassansa, tuli entisen paschan seraljin (naishuoneen) eteen, jota nyt kruuti=kellariksi ja patrnuma=tehtaaksi käytettiin, ja waati röyhkeästi sisäänpääsöä. Wartijain päällikkönä olewa upseeri, nimeltä Sass (hänkin Suomesta kotoisin), ilmoitti että sinne ei ollut kenenkään walta päästä ilman ylipäällikön luwatta. Kreikkalaiset, siitä huolimatta, koettiwat wäkisinkin mennä sisään, ja Sass, koska sitä estellessään sattui wähän tyrkkäämään Sulilaista, sai wimmastuneelta roswolta puukonpiston rintahansa, niin että paikalla kaatui knoliaksi. Asian laidan täydeksi kuwaamiseksi on wielä tarpeellinen lisätä, että kaupungissa olewat Sulilaiset, kun heidän kumppaninsa wangittiin, miehissä tarttuiwat aseisiin ja wapauttiwat hänet jälleen.

Mainioin kaikista Missolonghiin siihen aikaan kokoutuneista Philhelleneistä oli englantilainen runoniekka Byron. Tulisen hänkensä koko innolla oli hän antanut Kreikkalaisten asiaan. Hänen suuret rikkautensa, jotka hän oli walmis alttiiksi antamaan, olisiwat, wiisaasti käytettäinä, olleet arwaamattomaksi awuksi. Mutta Kreikkalaisten toimettomuuden tähden jäiwät hänen hankkimansa kepeät wuorikanuunat y.m, enimmäkseen käyttämättä; heidän hillimättömyytensä tähden täytyi hänen jälleen hajoittaa se Sulilais=parwi (500 miestä), jonka hän oli palkkoihinsa ottanut ja hywillä aseilla warustanut. Kukin waan koki haalia itselleen niin suuren osan kuin mahdollista rikkaan lord'in muka loppumattomista aarteista, kilpaa imarrellen, walehdellen panetellen toisia, jopa petellenkin ja warastellen. Pettynyt toiwoma masensi Byron'in mielen, wilustus mursi sielun tuskasta jo heikontuneet ruumiin woimat. Myhrberg saattui olemaan määrätty wartijaksi Byron'in huoneen portille, sinä iltana, huhtikuun 19 p. 1825, jona tuo "tuhaksi palanut tuliwuori" (siksi häntä M. nimitti) wiimein sammui.

Kaikki nämät ylläkerrotut asiat tekiwät Kreikkalaiset Myhrberg'ille, samoin kuin myös monelle muulle heille awuksi rientäneelle muukalaiselle, pian inhottawiksi. Myöhemmin sotaretkiltään kertoessaan hän aina heistä puhui aukarimmilla ylenkatseen sanoilla, ja päinwastoin kiitteli Turkkilaisia kunnan miehiksi. Mutta tämä mieli=ala ei kuitenkaan saattanut häntä hetkeksikään poislähtöä ajattelemaan eikä myös estänyt häntä haikailemasta hywiä Turkkilais=ystäwiänsä woimainsa perästä.

Akka tieltä käänteileikse,
Eipä mies pahempikana,

Myhrberg tiesi että noiden kurjain Kreikkalaisten lapset ja lastenlapset, jos wapaudessa saisiwat syntyä ja kaswaa, jo tulisiwat ihan toisenlaisiksi ihmisiksi, ja tämän wapauden puolesta oli hän walmis kaiiki woimansa ponnistamaan, wiimeisenkin werenpisaransa wuodattamaan.

Pari juttua löytyy, jotka mainitsewat Myhrberg'in olleen läsnä Missolonghin toisessa (keskimmäisessä) piirityksessä, joka kesti Huhtikuun lopusta Lokakuun keskipaikoille 1825. Tämä seikka on kuitenkin epäiltäwä. Toinen noista jutuista, niinkuin wasta saamme nähdä, ei nimittäin ollenkaan sowi tähän tilaisuuteen, ja toinen on yhtä mahdollisesti woinut tapahtua muualla. Se kumminkin on jokseenkin warma, että me jo kauan aikaa ennen piirityksen loppua tapaamme Myhrberg'in kaukana Missolonghista, Korean niemimaalla.

Siellä par'-aikaa koeteltiin saada säännöllisesti harjoitettua kreikkalaista sotawoimaa kokoon. Hämmästyksissään niistä woitoista, jotka Turkkilaisille awuksi rientänyt Egyptin sijaiskuninkaan poika Ibrahim oli saanut Euroopan tawalla ekseerattuun sotamiestensä awulla, tahtoi uyt Kreikan hallitus myöskin hankkia itselleu samallaista wäkeä. Ewersti Jadwier sai näiden uusien pataljonain kokoonpanemisen ja harjoittamisen toimeksensa. Suurimmaksi osaksi täytettiin riwit wäkinäisellä rekryytin=otolla saaduilla Morean talonpojilla; mutta näille tueksi ja esikuwaksi pistettiin myös joukkoon muutama satamäärä Philhellenejä. Meidän Myhrberg sai sijansa hewoswäessä, taitawan Franskalaisen Regnault de S:t Angély'n johdon alla.

Tässä palwellessaan oli Myhrberg'illä paljon wastusta ja kiusaa kapraalistaan, raa'asta ja ylpeästä Albanilaisesta, nimeltä Boggaris, joka hänelle oli jostain syystä äissään ja yhä teki wääryyttä sekä wäkiwaltaa. Myhrberg, sotakurin vaatimuksiin tottuneena, kärsi kauan kaikki, mutta wiimeinpä häneltä toki maltti loppui. Oltiin majassa muutamassa kylässä Kreikan lakealla tasangolla. Miehille oli hät'=hätää saatu sijaa katosten alle, hewoset seisoiwat lie'oitettuna ulkona. Hewosten sukimista warten piti, parempain kaluin puutteessa, suurella waiwalla poimia kokoon kuiwia heinänkorsia. Tämmöisen sukimen itselleen hankittuansa, alkoi Myhrberg juuri käydä työhön, kun Boggaris astui luoksi ja tempasi risuwihon hänen kädestään. Se laiskuri ei näet wiitsinyt waiwata itseänsä ulos kankaalle korsia keräämään. Myhrberg paiskasi häntä korwalle ja tuomittiin, ankaran sota=lain mukaan, kuolemaan.

Mutta päällikkö, joka hänestä paljon piti, ehdoitti että tuomion täyttäminen, koska suuri tappelu pian oli odotettavana, jätettäisiin Turkkilaisille. Myhrberg pidettiin waan joku aika arestissa — matalassa, likaisessa sikoläätissä — ja muutettiin sitten toiseen eskadroniin (hewoswäen parween), ettei enää olisi wihollisensa wallan alla. Yhtähywin piti hänen edelleen aina olla waroillaan Boggarin kostosta, warsinkin tappeluissa, jossa ei niin tarkoin woi tietää mistä päin luodit lentää. — Joku aika sen perästä täytyi muutama kerta koko kreikkalaisen hewoswäen paeta wuori=ahtaita myöten. Yöksi pysähdyttiin jylhään kattilalaaksoon, joosa oli yltäkyllin heinitköä hewosille. Kootuista risuista wiritettiin walkeita, joiden ympärille käytiin loikumaan. Tietysti keräytyiwät samasta maasta kotoisin olewat mielimmin yhteen seuraan. Myhrberg'in, joka oli saapunut perille wähän myöhemmin, niin ettei löytänyt sijaa muiden tulilla ja jolla ei ollut omaa kansalaista yhtään, laittoi itselleen eri tulensa ja käwi sen ääreen lepäämään. Yht'-äkkiä lähenee mies, jonka Myhrberg, kun se tulen waloon astui, tunki wihamiehekseen, Boggariksi. Pahaa aawistaen kawahti Myhrberg pystyyn ja weti pistolinsa wireesen. Mutta Boggaris käwi rauhallisesti tulen ääreen istumaan. "Älä pelkää mitään enää minulta", sanoi hän matalalla, synkällä äänellä, "en minä tee sinulle mitään pahaa. Minä näin äiti=wainajan unissani kolme yötä takaperin; siitä tiedän että mun täytyy kuolla. Sinun kanssas ei minulla enää ole mitään tekemistä. Onkos sulla liika leipäpalanen?" — Myhrberg jakoi wähät ewäänsä hänen kanssaan ja nukahti sitten täydessä turwassa; mutta Boggaris walwoi ja mietiskeli kaiken yötä. Aamulla, kun aiottiin matkaa jatkaa, nähtiin Turkkilaisia ylt'ympäriällä kaikilla wuorilla; Kreikan wäki oli piiritetty. Muutamat päiwät wielä wiiwyttyään, siinä toiwossa että Turkkilaiset kenties joltakin paikalta pois lähtisiwät, täytyi heidän wiimein yrittää pujahtaa ulos werkoista. Käärityänsä hewostensa kawiot oljilla, ettei kopina kowin kuuluisi, ajoiwat he yhtenä yönä hiljaa laakson porttina olewan kapean wuorisolan läpi, missä heidän ei sopinut muuten kuin peräkanaa kulkea. He oliwat melkein kaikki onnellisesti päässeet ulos näistä ahtaista, kun joku putoawan kiwen rasahdus taikkapa rautaaseen kilahdus herätti turkkilaisten wartijain uinailewan huomion. Hätämerkin annettuaan rupesiwat he ampumaan sinne päin mistä tuo ääni oli kuulunut — ja yksi niistä harwoista luodeista, jotka pimeydessä kohti käwiwät, kaatoi Boggarin kuoliaksi.

Paikkaa, missä nämät seikat tapahtuiwat, ei ole kertomuksessa mainittu; mutta silloisia tapauksia wertaamalla woimme jollakin luultawaisuudella päättää että taistelu, jonka täytettäväksi Jadwier lykkäsi Myhrberg'in kuolemantuomion, oli tuo uljas, alusta wuotta 1826 tehty walloitusyritys Negroponten eli Eudoean saarta wastaau. Saatuaan wäkensä täyteen kuntoon, paloi näet Jadwier halusta osoittaa kuinka paljon etewämmät muka hänen ekseeratut riwinsä oliwat Palikarein (Wuorelais=roswoin) sikisoki taistelewia parwia. Kaikkein mielimmin hän olisi menntyt urhoolliselle Missolonghille awuksi, joka uyt jo kolmannen kerran kesti piiritystä. [Tällä erällä tämä linna, niinkuin tiedetään, wiimein joutui Turkki-laisten waltaan ja enin osa asukkaista surmattiin.] Mutta tie sinne oli niin pitkä ja seudut koko matkalla niin autioiksi häwitetyt, että Jadwier ei luullut wast'=alkajaisjoukkonsa kestäwän siinä kohtaawia suuria waiwoja hajoomatta. Sen sijaan hän päätti mennä Negroponten saarta, aiwan likellä Attikan rantaa, walloittamaan, josta Turkkitaiset yhä tekiwät häwitysretkiä mannermaalle. Onnellisesti päästiinkin weneillä salmen poikki, mutta kreikkalaisten rekryttein tottumattomuus ja pelkurius ynnä myös Turkki-laisten yliwoima oliwat syynä että koko yritys kuitenkin meni tyhjäksi. Myhrberg'ille ei tullut tässä tilaisuudessa osaksi kuolema, johon hän oli tuomittu, mutta urhoollisuudella keitettyä waraa ja siitä seuraawaa kunniaa sai hän runsain määrin. Gordon, joka historiassaan Kreikan wapautus=sodasta nimenomaan mainitsee että Myhrberg Negropontessa urhoollisuudellaan nosti yleistä huomiota, epäilemättä tarkoittaa sillä seuraawaa tapausta. Kreikan hewoswäki oli, waromattomalla innolla karattuaan Turkki-laisten päälle, joutunut pahaan pulaan. Jadwier'kin [Asia on tässä kerrottu Suomessa ja Ruotsitssa liiakuwan tarinan mukaan. Gordon'in historiassa kuitenkin on puhe siitä että Myhrberg'in lähin päällikkö Regnauld oli piiritetty.] oli piirityksissä wihollis=joukon keskellä, erotettuna omaisistaan, joutumaisillaan wangiksi tai surman suuhun. Sen huomasi Myhrberg, ryntäsi kuin ukkosen nuoli hänelle awuksi, otti päällikkönsä, joka oli pienenlätä mies, selkäänsä (hewoset nähtävästi oliwat heiltä kaatuneet) ja kantoi hänet takaisin omien riwein turwiin. [Toisen kertomuksen mukaan oli Myhrberg Jadwier'n wiskannut wälillä olewien wihollisten yli oman wäen luoksi.] Turkki-lainen pascha, hämmästyneenä tästä sankariteosta, oli kieltänyt Myhrberg'ia tappamasta ja käsenyt että hän piti eläwältä otettaman kiinni ja tuotaman hänen eteensä. Mutta Myhrberg teki wänrikki Stool'in Swen Tuuwan tawalla, läimähdytti wapaaksi jääneellä oikealla kädellään niin hurjamaisesti ympärillensä, ettei Turkki-laisissa ollutkaan hänen kiinnisaajiansa. — Palkinnoksi uljuudestaan pääsi Myhrberg riwisoturista kerrassaan Jadwier'n ajutantiksi.

Luultawasti oli Boggarin surma tapahtunut tämän ankaran taistelun edellisenä yönä. Gordon'in historiassa näet on kerrottu, että Jadwier'n ratsuwäki silloin (Huhtik. 25 p.) oli lähtenyt eräasen laaksoon heinä hewosilleen niittämään. Siinä joutuiwat he kuitenkin pahaan pulaan, koska Turkki-laiset piirittäwät heidät, ympärillä olewille jyrkille wuoriseinille kawuttuaan. Töin tuskin waan pääsiwät kreikkalaiset ahtaan solan kautta ulos, menetettyään kuitenkin muutamia miehiä, joilta Turkki-laiset hakkasiwat päät poikki ja weiwät pois woitonmerkiksi.

Tätä dardarilaistapaa tässä sodassa niin hywin Turkki-laiset kuin Kreikkalaisetkin harjoittiwat, eikä

siinä katsottu ensinkään oliko mies jo kuollut wai ainoasti haawoitettu. Wangiksi joutuminen oli wieläkin pahempi, sillä wanki=paroilta usein silwottiin pois korwat sekä nenä, taikka kidutettiin heitä julmalla tawalla kuolijaksi. Siitä syystä Eurooppalaiset Kreikan wäessä wälistä itse lopettiwat hnawoitetut kumppalinsa, kun eiwät nähneet woiwansa heitä poiskuljettaa eiwätkä tahtoneet jättää heitä semmoiselle julmuudelle alttiiksi. Myhrberg kertoi kuinka hän eräässä tilaisuudessa heitti arpaa muutaman Franskalnisen kanssa, kummanko heistä piti antaa tämä surkea apu sitä pyytäwälle, maassa makaawalle kumppalille. "Enkä ole koskaan", lisäsi Myhrberg, "niin hartaasta sydämmestä kiittänyt Jumalaa, kuin koska arpa sattui toiseen mieheen."

Jadwier'n joukon tila tässä Negronontessa sillä wälin paheni pahenemistansa. Maapuolelta ahdisti heitä Omer pascha, ampuen tykeillä heidän leiriinsä, jota täytyi wastaamatta kärsiä, koska ainoain kahden kanuunan lawetit (alusrattaat) oliwat rikki menneet. Meren puolelta wahti pieni turklilainen laiwasto salmea ja lisäsi myöskin luotituiskua tykeillään. Wielä päälliseksi alkoiwat ampuma= ja ruokawaratkin loppua. Jadwier senwnoksi kutsui päällikkönsä kokoon pelastuskeinoista neuwottelemaa. Epäilemättäkin kuului tähän tilaisuuteen seuraawa juttu Jadwier'n pelottomuudesta, jota Myhrberg monta kertaa mielellään kertoeli. Päällikön sisään astuessa Jadwier, joka tosi=Franskalaisena pahimmassakin pulassa aina muisti ruumiinsa hoitamista, par'=aikaa oli partansa ajossa. Tykin luoti samassa lensi sisään ja tappoi yhden miehen, jonka weri pirskahti Jadwier'n päälle. Mutta toimestansa hetkeksikään lakkaamatta, Jadwier silloin ainoasti kirosi: "Noita sen wietäwiä, kun weristiwät kaswoni, jotka juuri olin pessyt puhtaaksi!"

Neuwottelusta ei olisi tässä kuitenkaan ollut suurta apua, jos ei uljaat Hydran=saarelaiset, kuultunan kansalaistensa hädästä, olisi kiireesti joutuneet laiwastollaan awuksi. Heidän tullessaan läksiwät Turkkilaiset kohta pakoon, ja 6 p. Huhtik. oli retkikunta taas onnellisesti päässyt pois saaresta, waikka kyllä wihollinen ankaralla luotituiskulla koetti heitä estää. Koska hewosten wienti laiwoihin, joka käy hitaasti, ei olisi tämmöisen tykkitulen alla ollut mahdollinen, uiwat ratsumiehet ensin pienelle, wähän matkaa rannasta olewalle luodolle, joihin ei luodit enään niin hywin woineet ulottua.

Missolonghin walloituksen perästä jouten jääneet Muhammediläis=armeijat rupesiwat nyt kowasti ahdistamaan Kreikkalaisia. Ibrahim pascha Egyptiläisineen purjehti Morean niemimalle ja alkoi sitä julmasti häwitellä; Reschid pascha turkkilaisen wäen kanssa marssi Hellas'in kautta, wallottaen kaupungin kaupunkinsa perästä ja rupesi wiimein Atheenaa piirittämään. Pian oli kaupunki hänen wallassansa, mutta linna, Akropolis, wielä teki wastarintaa. Pitikö antaa senkin, samoin kuin Missolonghin, iiman awutta hukkuu urhoollisten puolustajiensa werihin? Se oli tietysti mahdotonta. Jadwier pyysi ja sai hallitukselta luwan rientää sen awuksi. Hän wei enimmäen osan wäkeänsä, noin 900 miestä, lahden poikki Attikaan ja sai siellä wielä liittoonsa puolenkolmatta tuhatta Palikaria uljaan Karaiskakin johdon alla. Näillä woimilla olisi toki luullut woiwan saada jotain toimeen. Mutta Kreikkalaisten tawallinen tottumattomuus suurempiin, yhteisiin toimiin, neuwottomuus, nahjusteleminen ja monesti myös pelkurius teki tämän yrityksen tyhjäksi. Kolmipäiwäisten tappeluin perästä Khaidaria kylän ympärillä, noin 7-8 wirstan päässä Atheenasta, täytyi tyhjin toimin ja suurella mieshukalla palata entisille maja=paikoille. Gordon'in historiassa mainitaan erittäin yksi muureilla ympäröity puutarha, josta taisteltiin. Kenties oli siis täällä se paikka, jossa Myhrberg kerran kertoeli joutuneensa suureen waaraan. Oli myöhään iltaan sodittu ja Kreikkalaisten oli täytynyt peräytyä. Myhrberg muutamien kumppalein kanssa oli jäänyt erilleen muusta wäestä eikä nähnyt mitään mahdollisunutta päästä sen yhteyteen takaisin, koska puutarha oli täynnä Turkkilaisia. "Hätä neuwon keksii!" sanoo sananlasku. He kapusiwat siis ylös mantelipuitten latwoihin, joissa sillä wälin tulleen pimeyden wuoksi saattoiwat toiwoa pysywänsä piilossa. Siellä istuiwat he näin useampia tunteja, yhä kuullen Turkkilaisten puheet allansa, joskus myös jonkun hnawoitetun kumppalinsa hätähuodon, jolta wiholliset päätä leikkaeliwat poikki. Wiimein wihdoinkin hälweni kuitenkin melu, jolloin piilijät uskalsiwat astua alas puista ja pujahtiwatkin nukkuneitten Turkkilaisten wäen wälitse onnellisesti pakoon.

Aiwan epäilemätön tapahtumapaikkansa suhteen on seuraawa toinen seikka. Gordon kertoo näet Myhrberg'in tässä Khaidarin tappelussa saaneen haawan sääreensä pommin sirpaleesta. Se tietysti tarkoittaa samaa tapausta kuin tämä Myhrberg'in tarina: Kuuman werisaunan perästä oli yö tullut ja Myhrberg makasi, sääreensä haawoitettuna, maassa kuolleitten ja kuolewien seassa. Yö ei kuitenkaan ollut pimeä, waan kuu walaisi tanteretta ynnä sen hirmunäköjä hämällä walollaan. Näin maatessansa kuuli Myhrberg ihmis=ääniä lähestywän. Apua toiwoen kuulteli hän tarkemmin, waan älysi pian kauhuksensa, että Turkin kieltä puhuttiin. Ne oliwat wihollisia, jotka päänleikkaukselle tuliwat, sillä paschan oli tapa maksaa yksi piasteri (noin 25 penniä) joka kristitystä päästä. "Se tieto", niin kertoi Myhrberg, "että Turkkilaisilla tawallisesti oli aiwan tylsät puukot, joilla kauan aikaa sahata kihutteliwat, ennen kuin saiwat kaulan poikki, tietysti ei tehnyt tuota uhkaawaa kuolemaa suinkaan hauskemaksi." Kidutuksista päästäkseen, weti hän siis pistolinsa wireesen, pisti sen suuhunsa ja laukaisi. Mutta eipä se lauennutkaan. Myhrberg kaasi sarwesta werestä kruutia wänkipannuun ja aikoi yrittää uudestaan, mutta samassa hän näki ratsumiehen, joka ajoi aiwan hänen ylitsensä, hewosten

kawioin kuitenkin makaajaan sattumatta. Puwusta tunki Myhrberg miehen kreikkalaiseksi ja huusi häntä apuun, mutta sanaakaan vastaamatta ajoi toinen edemmäksi. Suuttuneena siitä armottomuudesta ojensi nyt Myhrberg pistolinsa miehen jälkeen ja — tällä kertaa laukesi. Kaikki oli taas hiljaa. Myhrberg rupesi uudestaan lataamaan pistoliinsa omaksi tarpeekseen; mutta ennen vielä kuin hän oli kerjennyt saada sen työn tehdyksi, tunki hän yht'äkkiä jotain kosteaa ja pehmeää, joka hänen kaswoihinsa koski. Luoti olikin Kreikkalaisen kaatanut, ja hänen hewosensa kulki nyt itseksensä tappelutanterella, korskahdellen ja haistellen ruumiita. Toiwon säde leimahti Myhrberg'in mielen läpi! Hän tarttui hewosen suitsiin, pääsi monen turhan yrittelemisen ja monen tuskan sekä waiwan perästä selkään hewoselle, joka kuljetti hänet kreikkalaiseen leiriin.

Wiikkoja wieri, kuukausia kului nyt pitkällisellä, tuskallisella tautiwooteella. Wuoden lopulla tapaamme hänet kuitenkin taas jalkeilla, uljaassa, uskaliaassa retkessä osallisna. Akropolis yhä vielä piti itsepintaisesti puoltansa, mutta kruudit, sen sanan oli linnasta onnellisesti ulospujahtanut lähettiläs tuonut, alkoiwät läheteä loppuansa. Jadwier silloin päätti, kun päättikin, lähteä linnaan ampumawaroja lisään wiemään. Kruudit kaadettiin säkkeihin, jotka juuri oliwät niin suuret, että mies niitä ilman waiwatta saattoi kantaa selässänsä. Sitten walitsi Jadwier wäestänsä 650 miestä, kaikkein taatuimmat, luotettawimmat urohot. Attikan rannalle tultua yöllä Joulukuun 13:ta päiwää wasten, järjestettiin marssijono tällä tawoin: 40 Philhelleniä kulki etujoukkona, sitten seurasi yksi komppania tykkiwäkeä (luultawasti myöskin Länsi=Eurooppnlaisia) ja wiimeisiksi 2 kreikkalaista pataljonaa. Joka miehellä, ewerstiä itseäkään pois lukematta, oli kruutisäkki selässänsä, ja ettei wahingossa tai hillimättömässä taistelu=innossa pamahtawa pyssynlaukaus herättäisi wihollisia, oli kaikista lukoista piit pois=otettu. Onnellisesti ja kenenkään huomaamatta, waiikka oli kuutamoyö päästiinkin piirityswallin juurelle. Siellä seisowa unelias turkkilainen wartija sai erään Philhellenin pajunetin rintaansa, ennenkuin häneltä edes hätähuuto pääsi. Nyt pärähtiwät Jadwier'n rummut; hillimättömällä wauhdilla lähtiin rynnäkölle, ja ennen kuin Turkkilaiset oikein heräsiwät, oli jo apujoukko linnan murin takana. Jäljestä lähetetyt raehaulit eiwät olleet tehneet kowin suurta wahinkoa; ainoasti 6 kuollutta, 14 haawoitettua oli menetetty.

Akropolis=linnan puolustusta jatkettiin nyt uudella toiwolla ja innolla. Mutta jos olikin ampumawarain ja wereksen apuwäen saanti linnalaisille suuresti suotu, niin ilmautui kuitenkin pian myös tuntuwa haitta niin suuren ihmisjoukon sisääntulosta. Linnassa näet ei ollut muonaa ennestäänkään ylen runsaalta ja vielä wähemmiksi kutistuiwät tietysti tästä lähtein joka miehelle päiwä=osaksi antettawat määrät. Muita rawinto=aineita ei muuten juuri ollutkaan, paitsi kuiwia papuja sekä riisisurwimia (kryynejä). Kummako siis, jos jokainen joutohetkinään koetteli jos milläkin keinolla pyytää itselleen wähän lisäsärwintä. Niinpä Myhrbergkin yhtenä päiwänä istui ikkunapielen takana piilossa, wäijyen kissaa, jonka oli nähnyt wälistä käwelewän wastapäätä olewan katon reunaa myöten. Mirri parka, mitään pahaa aawistamatta, lähtee tawalliselle aamukäwelylle — pauksis! — siinä jo pamahti, ja naukuja, wiimeistä kertaa nauwahdettuaan, putosi linnapihaan. Nuolena riensi Myhrberg alas saalistansa noutamaan. Paisti, likemmältä katsoen, tosin ilmautui olewan jokseenkin laiha ja lihaton, waan paistiahan se oli kuitenkin kaikissa tapauksissa. Mutta samassa kun hän kallistihe saalistaan ottamaan, kirosi joku hänen wieressään: "Hiiteen, herra, ja älkää koskeko minun kissahani!" Myhrberg katsahti ylös ja näki siinä samassa talossa ylikerrassa asuwan saksalaisen wapaaherran, joka seisoi hänen edessään, hurjasti heilutellen pyssyään kädessään ja tuijotellen häneen wimmaisilla silmillä, niin kuin olisi tahtonut haukata häntä suuhnusa. — "Teidänkö kissanne?" wirttoi Myhrberg wakawasti. "Kuinka niin? Minähän sen ammuin." — "Ei suinkaan, minä sen olen ampunut!" huusi toinen. — Riidan melu oli sillä wälin koonnut sinne koko joukon muitakin Philhellenejä, jotka nyt sekaantuivat asiaan ja koettiwät riitaweljeksiä sowittaa. Heidän ehdoituksestaan katsottiin ensin pyssyjä — ihme ja kumma! — ne oliwät molemmat mustat ja kosteat tuoreesta kruutisawusta. Molemmat oliwät siis aiwan samalla silmänräpäyksellä laukaisseet, niin ettei ollut kuulunut muuta kuin yksi ainoa pamaus. Ruwettiin tuosta kissaa tutkimaan — siinä waan oli yksi luodin läpi; toinen luoti oli siis menuyt metsään, niinkuin sanotaan. Mutta kumpiko se oli molemmista, se oli aiwan waikea asia ratkaista, koska kumpikin kiwenkowaan wäittiwät tähdänneensä niin tarkasti ettei suinkaan woinut olla sattumatta. Ainoa keino oli siis jakaa saalis kahden kesken, johon ehdoitukseen riitaweljesten täytyikin tyytyä. Sitä vastaan eiwät he kuitenkaan suostuneet sopimaan pois keskenänsä waihdettuja häpäisewiä sanoja; ne muka eiwät lähteneet muuten kuin werin huuhtomalla. Philhellenein joukossa wallitsewain sääntöin mukaan tosin ei saanut nyt piirityksen aikana mitään yksityistä kaksintaistelua tapahtua; kaikki woimat oliwät säilytettawät wihollista vastaan. Mutta sittemmin ulos päästyä oli wihastuneitten herrain ensi työnä käydä mittelewässä miekkojansa, ja Myhrberg sai silloin maksaa puolen osansa kissanpaistista haawalla käsiwarressaan, jonka arpea hän wanhanakin vielä näytteli, tästä kertoellessaan.

Tuskissaan tilastansa lähetteli Jadwier tuon tuostakin sanansaattajia, Turkkilaisiksi puettuina, ulos linnasta ystäwänsä yhä uusiin apu=yrityksiin kehoittamaan. Sillä tawoin saapui myös Toukokuun alkupäiwinä 1827 yksi hänen upseereistansa Kreikkalaisten leiriin. Tämä upseeri, waiikka Gordon sen ei nimeä mainitse, nähtäwästi oli meidän Myhrberg, sillä yhdessä taatussa muistoonpanossa hänen

elämästään oli sanottu, että hän oli neljä kuukautta piiritettyä eräässä linnassa (paikan nimeä ei mainita), ja tämä ajan määrä sopii jokseenkin hyvin Akropolissa kuluneeseen aikaan. Vielä todenmukaisemmaksi wahvistuu se seikka siitä, että täydellä varmuudella tiedetään Myhrberg'in ottaneen osaa viimeiseen yritettyyn apurynnäkköön linnan hywäksi Toukok. 6:nä päivänä. Tämäkin meni tyhjäksi samoin kuin kaikki edelliset; syynä oli tällä kertaa warsinkin kreikkalaisten Palikari=päällikköin eripuraisuus ja tottelemattomuus ynnä myös armeijan ylipäällikön, englantilaisen kenraalin Church'in aiwan päättömät taistelusuunnitelmat. Kauhea werilöyly tuli Kreikkalaisille osaksi; vähintänsä 1,500 heidän sotureietansa sai surmansa; kuudestakolmatta Philhellenistä, jotka heidän riweissänsä taistelivat, pääsi ainoasti neljä hengissä pakoon. Pelastuneissa oli myös Myhrberg; koska kaikki oli hukassa, ui hän, niin kuin monet sadat muutkin, vähän matkaa rannasta seisowiin laiwoihin; siinä suhteessa oli kuitenkin hänen pakonsa aiwan erilainen muiden paosta, että hän ei uinnin helpoittamiseksi jättänyt aseitansa, waan tuli täysin warustuksin takaisin, niinkuin oli taisteluun lähtenyt. Sanotaanpa hänellä vielä päälliseksi olleen pieni rautainen Napoleon I:n kuwa taskussansa; siitäkään hänelle rakkaasta muistikalusta ei hän ollut hennonut luopua.

Nyt ei tietysti ollut linnalaisilla enää muuta kuin antautuminen edessä; Kesäkuun 5 p. awautuiwat siis Akropolin portit woittajalle. Pitkällisen ehtoinhieromisen perästä Reschid pascha, joka oli kuullut Ibrahim'in taas aikowan tulla awuksi ja tässäkin, niinkuin Missolonghissa, häneltä ryöstää lopullisen woiton kunnian, suostui kaikkiin linnalaisten waatimuksiin. He marssiwat siis Kesäk. 5 p. aseineen, lippuineen ulos; vieläpä weiwät kaikki yksityisetkin tawaransa mukaansa, joiden kuljettamiseksi pascha heille oli lainannut 75 hewosta. Rannassa seisoi franskalaisia sekä itäwaltalaisia kauppalaiwoja heitä vastaan=ottamassa, jotka weiwät heidät muiden Kreikkalaisten leiriin.

Näyttää siltä kuin olisi Myhrberg Koliass'in tappelun perästä jälleen jollakin keinolla päässyt linnaan takaisin. Kumminkaan ei sowi seuraawa juttu hänestä mihinkään muuhun paikkaan. Myhrberg oli piirityksen aikana kerta Jadwier'n käskystä käynyt Reschid paschan puheilla; hänen oli pitänyt olla antaumus=ehtoja hierowinansa, mutta todentodella tahdottiin sillä waan nukuttaa Turkkiilaisten walppautta ja peittää erästä aiottua ulosrynnäkköä. Petoksen sitten hawaittuansa oli pascha tulistunut kowaan wimaan ja waati nyt, kun linna todella antautui, Myhrberg'ia käsihinsä. Mikäs siinä pulassa nyt oli tehtävä? Eihän toki ollut mahdollista antaa kumppalia warman ja tuskallisen kuoleman alaiseksi; ei myös ollut mahdollista wiedä häntä Turkkiilaisten nähden pois linnasta! Keksittiinpä kuitenkin wiimein, kun keksittiinkin, hywä keino. Myhrberg kätettiin tyhjään wiinitynnyriin ja nostettiin kuorman päälle; Turkkilaisille annettiin se wastaus, että hän jo oli heidän luodeistaan saanut surmansa. Uloskuljettaessa tuli linnaan päin marssiwa wihollis=rykmentti vastaan; Turkkilaiset, päästäkseen kiireemmin eteen päin, kumosiwat kuormat tienwiereen. Silloin wierähti Myrrberg'in tynuyri niin onnettomasti, että hän jäi päälle seisoamaan! Tässä epämukawassa tilassa täytyi hänen olla jokseenkin pitkä aika, siksi kun, Turkkiilaisten päästyä ohitse, jälleen ruwettiin nostamaan kuormia. Hän oli silloin jo pyörtynyt tunnottomaksi ja olisi warmaan pian kuollut, jos ei apua olisi tullut hywään aikaan. Tätä juttua kertoessaan oli Myhrberg'illä vielä tapana siihen lisätä toinen vielä kummempi. Hän sanoi Pariisissa, ennen lähtöänsä tähän sotaan, käyneensä erään siihen aikaan kuuluisan ennustajan luona, lystin wuoksi kohtaloansa kuulustellakseen. Akka oli, hänen kätensä piirteitä tutkittuaan, silloin ennustanut että hän pian oli joutuwa suureen hengen waaraan, waan pelastuwa siitä pitkää aikaa päälle seisoamalla. "Johan siitä yksinkin woi saada surmansa ilman mitään muitta apukeinoita!" oli Myhrberg siitä nauraen silloin wirkkanut.

[Tämän, samoin kuin kissajutunkin, asetti niiden kertoja Missolonghiin; mutta kun Missolonghi ei koskaan antautunut sowinnolla, eikä myös M. tiettäwästi ollut missään muualla piiritettyä, niin näkyy selwästi näiden tapausten tanteren olleen täällä.]

Kesä 1827, sen perästä kun Atheenan Akropoliskin oli antautunut, näytti tuowan Kreikan nuorelle wapaudelle wiimeisen surman=iskun. Koko Hellas eli Pohjois=Kreikka oli nyt Turkkiilaisten wallassa; Moreassa Ibrahim pascha Egyptiläisineen yhä vielä häwitteli, uhaten saattaa sitä aiwan asukkaattomaksi, puuttomaksikin erämaaksi. [Egyptiläiset hakkaeliwat öljyjuustojakin maahan joka paikassa.] Kreikkalaiset wastusteliwat häntä vielä, mutta heikonneilla woimilla, hakien wuoristosta turwapaikkoja.

Luultawasti kuuluu tähän aikaan tämä juttu. Kreikkalaisten ratsuwäki oli eräässä kahakassa joutunut tappiolle ja hajalleen; jokainen pyrki pakoon mitä teitä sattumus häntä johdatti menemään. Myhrberg, näin ypö=yksinään ratsastaessaan, joutui suuren suon reunalle. Siitä oli hänen yli mentävä, sillä kiertämään yrittäessä olisi hän warmaan sattunut perään=ajawien wihollisten käsiin. Mutta eipä kahlaaminenkaan, sen hän sangen pian hawaitsi, ollut paljoa vähemmin waarallinen. Joka askeleella upposi hewonen niin sywälle, että waan töin tuskin sai jalkansa lietteestä ylös nostetuksi. Yht'=äkkiä, kun Myhrberg päätänsä kerran korotti, oli Turkkilainen ratsumies edessä, samassa suossa kömpimässä. Oman matkansa waiwoihin kokonaan kiintyneenä ei Myhrberg ollutkaan wihollisen tuloa huomannut. Leimauksen nopeudella tempaisi hän kuitenkin pistolin wyöstään ja laukaisi — mutta kiireissä lähetetty luoti menikin, niin kuin on tapa sanoa, männikköön. Samassa suhahti Turkkilaisen sapeli Myhrberg'in

kaulan siwuitse, sekin yht'hywin wahinkoa tekemättä, sillä hewosen äkillinen uppoaminen oli wihollisen siwalluksen suunnastaan poikkeuttanut. Sen enempää ei taistelua enää jatkettukaan; luultawasti arweliwat molemmat itsellään ilmankin olewan tarpeeksi waiwaa ja waaraa suossa kulkemisessa. Aiwan eheänäpä ei ollut Myhrberg kuitenkaan päässyt tästä. Sillä koska hän, suon toiselle reunalle wihdoin saawuttuaan, tahtoi hiukan karaista uupuneita woimiansa ja tawoitti ewäs=säkkiään — tapasikin käsi tyhjää waan. Turkkilaisen sapeli oli näet leikannut poikki nuoran, jolla säkki oli satulaan kiinnitetty. "Mulla ei ollut tosin siinä muuta kuin wähäisen kuiwia riisisurwimia (kryynejä)", lisäsi Myrberg tätä kertoessaan, "ja se tappio saattaa teistä näyttää sangen wähäpätöiseltä. Mutta koetelkaapas, hywät herrat, olla pari päiwää ilman hiukkasen einettä, niinkuin minä sitten sain olla, ennen kuin taas ystäwiin yhdyin, niin kylläpä tekin käsittänette että minä melkein yhtä mielelläni olisi suonut kaulani kuin sen nuoran poikkileikatuksi!"

Epäilemättä tähän samaan aikaan sopii wielä toinenkin kertomus. Taistelun hirmut eiwät olleet täälläkään enempää kuin muissa sodissa saattaneet kaikkia lempeämpiä tunteita tukehduuttaa. Nuori kreikkalainen soturi oli kauniisen tyttöön rakastunut, joka myös puolestaan ei ollut niitä, jotka eiwät "suostu sulhasihin, mielly miehi'in hywihin". Se paha este kuitenkin oli molempain rakastajain wälillä, että heidän isänsä oliwat periwihollisia. Mutta milloinka on rakkaus tämmöisistä esteistä huolinut. Yhtenä yönä ilmautui sulhanen ystäwäjoukon kanssa appensa linnan edustalle, joka oli korkean, jyrkän kallion huipulle rakennettu niinkuin kotkan pesä. Tyttö joka ennalta oli saanut salasanoman, solautti silkkiset tikapuut ikkunastaan alas. Jonkun piti nyt kiiwetä tuonne ylös tuota ihanata saalista noutamaan, sillä tyttö itse ei uskaltanut yksin tulla alas. Kaikkia kuitenkin peloitti kallioseinän sekä linnanmuurin korkeus; seisoiapa itse sulhanenkin epäilyksissään, halun ja pelon waiheilla. Silloin meidän Myhrberg, joka jo lapsena oli ilmassa leijuilemiseen oppinut, kiipesi rohkeoti ylös, otti morsiamen syliinsä ja toi hänet onnellisesti maahan. Koska isä sai tiedon ryöstöstä, oliwat jo ryöstäjät kaukana sieltä hywässä turwapaikassa. Onni ei ollut heillä kuitenkaan kowin pitkällinen; Chion=kaupungissa, johon nuorikko pian sen perästä miestänsä sesrasi, ruhtoi turkkilais=pommi ruhjaksi sen talon, missä hän asui, ja hautasi hänet raunioitten alle.

Perikadosta, joka jo näkyi ammottawan kitaansa, pelasti nyt Kreikkalaiset tuo kuuluisa Nawarinon tappelu. Wenäjän, Englannin ja Franskan sota=alukset, jotka, rauhasowinnon toiwossa, tahtoiwat estää Ibrahim=paschaa lähtemään Hydran ja Speggian saaria, kreikkalaisen kapinan pesäpaikkaa, kukistamaan, sattuiwat taisteluun hänen kanssaan, josta oli seurauksena egyptiläisen sekä turkkilaisen laiwaston perinjuurinen häwitys. Muutama tieto mainitsee Myhrberg'in ottaneen osaa tähän tappeluun ja saaneen siinä pahan haawan. Mutta se on nähtävästi suuri erehdys. Mitähän asiaa olisi hänellä ollut laiwastossa, jolla ei alkuaan ollutkaan yhtään aikomusta taisteluun ryhtyä. Ja paitsi sitä jo Jadwier, jonka seurassa hän aina oli, kohta Nawarinon tappelun jälkeisenä päiwänä läksi toisesta Kreikanmaan satamasta uudelle retkelle.

Kreikkalaiset, joiden sydämessä kristittyin laiwain tulokin jo oli wirittänyt uutta toiwoa ja uskallusta, oliwat näet päättäneet yrittääkseen walloittaa suurta, wiljawaa ja ihanaa Chios=saarta Aasian rannalla, siksi että sekin rauhanpäätöksessä tulisi heidän uuden waltakuntansa lisäksi. Jadwier, uskaliaana, uljaana kuin ainakin, tarjousi retken päälliköksi. Hän wei kanssaan koko säännöllisen sotawoimansa, melkein 1,000 miestä, ja paitsi sitä wielä noin 1,500 Palikaria. Myöskin Myhrberg oli mukana, nyt jo stabin-ratsumestarina, johonka arwoon kreikkalaisen armeijan uusi ylipäällikkö, englantilainen kenraali Church, oli hänet juuri nykyään koroittanut. Lokak. 28 päiwänä saapuiwat he Chios=saaren rantaan; seuraawana aamuna jo oli pää=kaupunki heidän wallassaan. Turkkilaiset ottiwat turwansa linnaan, jota Jadwier myös toiwoi pian saawansa walloitetuksi. Hän laittoi säännöllisiä piirityswalleja ylt'ympäri, joista pommitteli Turkkilaisia. Hän pani laiwoja siihen salmeen, joka saaren mannermaasta erottaa, estääkseen wereksen apuwäen ja muonan tuontia. Käwipä hänen wäkensä wälistä Aasiankin rannikolla polttamassa linnalaisille sinne kokoon kerättyjä waroja. Mutta yhtähywin ei ollut Jadwier'llä täälläkään sen parempaa menestystä kuin edellisissä yrityksissään. Turkkilaiset osoittiwat tawallista itsepintaisuuttaan muurien takana ja toiselta puolen nousi Jadwier'lle woittamattomia esteitä talwen kolkoudon, Palikarein kurittomuuden ja oman wäen puuttuwan harjoituksen kautta. Maalisk. 14 p. 1828, sen perästä kun Turkkilaisten oli onnistunut tuoda Aasiasta suuri apujoukko linnaan, täytyi Jadwier'n luopua pitkällisestä piirityksestään. Hän joutui nyt Chios=saaren wuoristossa suureen hätään, kun sekä ampuma= että muonawarat oliwat lopussa. Likeisistä saarista awuksi rientäneet kreikkalaiset alukset pelastiwat kuitenkin wiimein retkikunnan tähteet. Kaikki mukana tuodut tykit oli täytynyt jättää wihollisen käsiin, mutta sitä vastaan säilyi enin osa ratsuhewosista Myhrberg'in toimen uljauden kautta, niinkuin Gordon historiassansa nimen omaan mainitsee, waikka hän walitettawasti ei kerro sen tapauksen kohtia tarkemmalta.

Samassa paikassa on muistutuksessa myös useampia muitakin tietoja Myhrberg'in osan=otosta Kreikan sodassa ynnä lopuksi se kunnioittawainen todistus, että "Myhrberg oli parhain ja urhoollisin kaikista Philhelleneistä, yhtä etewä jalon näkönsä ja ruumiinwoimansa kuin uskaliaisuutensa ja tapainsa puhtauden puolesta." Samalla lailla myös Jadwier'kin sittemmin eräässä kirjeessä kiittää

Myhrberg'ia urhoolliseksi ja omaa voittoa pyytämättömäksi. Vielä wakuuttaa Jadwier, että sotamiehet sekä muukin kansa suuresti rakastiwat Myhrberg'ia, siitä syystä että hän edellisten kanssa aina jakoi kaikki niin puutteet kuin waiwatkin, ja jälkimmäistä kohtaan aina osoitti kohtuutta sekä lempeyttä.

Chios=saaresta palattua sai Myhrberg komentajanpaikan Palamedes=linnassa likellä Nauplian kaupunkia. Sekin oli erin=omainen kunnioituksen ja luottamuksen osoitus; sillä kreikanmaan silloinen presidentti Capo d'Istria, joka hänet siihen määräsi, ei muulloin suinkaan ollut taipuainen ulkomaalaisille korkeita, tärkeitä wirkoja antamaan.

Rauhasowinnon perästä, kun Baijerin prinssi Otto tuli Kreikan kuninkaaksi, päättiwät maan säädyt palkita wapaus=sodassa osallisna olleita muukalaisia sellaisilla maatiluksilla, jotka Turkkilaisten puolta pitäneiltä Kreikkalaisilta oli ryöstetty. Myhrberg'illekin semmoista tarjottiin, mutta hän ei ottanutkaan sitä omaksensa. Hän lahjoitti maatilansa sen entisille omistajille, ilmoittaen heille päätöksensä näillä sanoilla: "Minä tulin ihmiskunnan nimissä taistelemaan teidän wapautenne ja omistus=oikeutenne puolesta, enkä teidän omaisuuttanne ryöstämään. Ottakaa tilanne takaisin ja tulkaa uskolliseksi maallenne, se on olewa paras palkintoni." Pienen eläkerahan hän kuitenkin wiimein suostui ottamaan Kreikan hallitukselta, ynnä myös, wähän vastaanhangoiteltuansa, rintaristin.

Tähän aikaan, josta nyt tässä wiimein on ollut puhe, ei Myhrberg muuten ollutkaan enää Kreikanmaalla. Hän joutui pian riitaan omaa voittoa pyytelewän Capo d'Istrian kanssa ja luopui wirastaan. Hän meni nyt Maltan saareen, jossa oleskeli jonkun aikaa sotakumppalinsa ja ystävänsä, usein jo mainitun historioitsijan Gordon'in luona, seuraten sitten myös tämän kanssa matkalla Espanjan kautta.

Siinä rauhattomassa maassa par'=aikaa ei sattunut olemaan mitään keskinäis=sotaa eikä kapinaa; mutta edellisestä sodasta jouten jääneitä sotamiehiä kuljeskeli ympäri wuoristoja, roswoellen ja surmaellen matkamiehiä. Postiwaunut, joilla Myhrberg ja Gordon matkustiwat, saivat eräässä waarallisessa paikassa muutamia sotamiehiä suojaksensa, niin että toiwottiin oltawan täydessä turwassa. Yht'=äkkiä seisahtuiwät kuitenkin waunut keskelle ahdasta wuorisolaa, ja roswojoukko karkasi päälle, käskien kaikkein käydä pitkälleen maahan, jos tahtoiwät pitää henkensä. Myhrberg ensihetkellä tempaisi esille pistolinsa, wastarintaan ruwetakseen; mutta samassa hän hawaitsi että suojelijoiksi annetut sotamiehetkin jo oliwät kaikki kätkeneet nenänsä nurmikkoon, ja wiskasi siis myös pois aseensa. Epäiltäwä on tokko matkajoukko sittenkin olisi eläwin hengin päässyt tästä kohtauksesta, sillä Maria Rosa, tämän roswoaparwen päällikkö, ei tawallisesti pitänyt suurta wäliä ihmiswerestä. Mutta Myhrberg huusi roswole muutamia sanoja, tuoden hänelle terweisiä erältä Kreikan sotaan kaatuneelta Espanjalaiselta, jonka Myhrberg oli tuntenut ja tiesi olleen Rosan sotakumppalina Riegon kapinan aikana. Siitä ihastuneena päästi roswo matkalaiset kohta eteenpäin menemään, waikkei kuitenkaan senwuoksi antanut ryöstettyä tawaraa takaisin. Pänwastoin riisuttiin Myhrberg'iltä ja hänen seuraltaan waatteetkin niin tarkoin, että heidän täytyi ilposen=alastomina, miehet sekä naiset, astua lähimmäiseen kylään asti. "Se hywä onni meillä kuitenkin oli siinä tilaisuudessa", kertoi Myhrberg, "että ryöstö tapahtui keskipäiwällä, jolloin Espanjan paahawan auringon alla kyllä tarkeni ilmankin waatteita."

Pianpa tarjoutui taas Myhrberg'ille tilaisuus uusiin retkeilemisiin. Franskassa onnistuneesta wallankumouksesta kiihtyneenä oli Puola noussut aseisin. Pariisissa, waikkei itse hallitus uskaltanut ryhtyä sotaan Wenäjää wastaan, puuhattiin julkisesti apua Puolalaisille. Ahkerimpia näissä hankkeissa oli Jadwier, Myhrberg'in wanha sotapäällikkö. Myhrberg'in päätös ei wiipynyt myöskään kauan. Sana "wapaus=sota" waikutti häneen aiwan samoin kuin torwen törähdys sota=oriisen. Innoissaan ei hän muistanut sitäkään että hän nosti aseensa Suomenkin hallitsijata wastaan. Saatuaan Jadwier'iltä suuresti ylistäwäisen suosituskirjeen wietäwäksi kenraali Ramorinolle, ennen jo Puolan sotaan menneelle Italialaiselle, riensi Myhrberg kewätpuolella vuotta 1831 Galiziaan.

Ensimmäiset waarat ja wastukset kohtasiwät häntä jo täällä, ennenkuin hän wielä oli sotatanterellekaan saapunut. Itäwalta ja Preussi näet, peläten omiakin Puolan jaossa saatuja alusmaitansa, eiwät suinkaan suoneet menestystä kapinalle, waan kokiwät kaikin tawoin estää awun tuontia ulkoa.

Lähenipä yhtenä päiwänä matkawaunut Krakowan kaupunkia, jossa myös seisoi Itäwallan sotawäkeä, waikka se silloin wielä oli itsenäisenä wapaawaltana. Portilla waunut seisahtutettiin ja wartijat tuliwät waatimaan matkustawaisten passeja. Waunuissa nähtiin ainoasti kaksi naista, jotka siis, sen perästä kuin heidän passinsa oli tarkastetut, estämättä päästettiin sisään. Mutta kun nämät rouwat sitten, kaupungissa, muutaman ystävän taloon saawuttuansa, astuiwät ulos, ilmautui waunuista wielä kolmaskin henkilö. Se oli meidän Myhrberg, joka oli ollut piilossa waunuin pohjassa, rouwaswäen turkkien alla. — Suojelijainsa awulla luotettawalla oppaalla warustettuna jatkoi hän sitten jalkaisin matkaansa ja seisoi pian rajana täällä wirtaawan Weiksel=joen rannalla. Mutta mitenkäs oli nyt päästäwä yli siitä? Itäwatalaiset oliwät korjanneet kaikki weneet taltehensa. Pitkältä arwelematta

syökseytyi silloin Myhrberg weteen ja ui toiselle rannalle, saaden tällä uskaliaalla retkellä yht'=aikaa sekä kylmää että kuumaakin kokea. Nykyään wasta tapahtuneen jäänlähdon perästä ajeli näet yhä wielä jääpalasia wirtaa myöten; mutta saman werran kuin ne uimamiehen jäseniä jäädyttiwät, kuumensiwat taas hänen wertansa itäwaltalaisten rajawartijain luodit, jotka jäljestä lensiwät.

Missä paikoin ja millä tawoin nyt Myhrberg otti osaa sotaan, siitä ei ole meillä paljon mitään tietoa. Harwoin saatiin hänet muulloinkin kertomaan retkistänsä, mutta Puolan sodan suhteen oli hän wielä umpimielisempi. Narew=joen tappelussa (wähää ennen suurta Ostrolenkan taistelua) sekä Warssowan puolustuksessa on hän kuitenkin, niinkuin edempänä saamme nähdä, itse kertonut ollehensa läsnä.

Lopulla sotaa, luultawasti silloin kun Warssowan walloitettiin, joutui hän wangiksi Wenäläisten käsiin. Surkea kohtalo, wihelijäinen elämä Siperian autioissa erämaissa, näkyi nyt tulewan hänelle wälttämättömäksi kohtaloksi. Tätä estääksensä paniwat kuitenkin hänen ystäwänsä Franskassa kaikki keinot liikkeelle. Heidän vaikutuksestaan kirjoitti Franskan sotaministeri Soult Ruotsin silloiselle kuninkaalle Kaarle XIV:lle Juhanalle ja kehoitti tätä, joka oli hywässä ystäwyydessä Wenäjän keisarin kanssa, pyytämään wankia wapaaksi. Ennen wielä kuin nämät mahtawat puolenpitäjät oliwat kerjenneet saada mitään toimeen, oli kuitenkin jo Myhrberg ilman niittä pääsyt wapauteen. Tarinat tästä tapauksesta owat vähän erilaiset. Ruotsissa kerrotaan Myhrberg'in, wangiksi joutuessaan, tulleen wiedyksi erään wenäläisen kenraalin eteen, joka 1808 vuoden sodan aikana oli ollut majassa Myhrberg'in äidin talossa. Kiitollisuudesta siellä hänelle osoitetusta kohteliaisuudesta antoi tämä nyt wangille tupakkamassin, jonka pohjaan oli muutamia kultarahoja kätkeytynä, ja niillä sitten Myhrberg lumosi wartijana olewain kasakkien silmät, niin ettei he olleet hänen karkaamistaan huomaawinaan. Toisen tarinan mukaan taas, jonka sen kertoja tämän kirjoittajalle wakuutti kuulleensa Myhrberg'in omasta suusta, oli Myhrberg jo wiety Warssowan linnaan lukon taakse. Sinne oli kuitenkin yhtenä iltana hämärässä tullut eräs korkeampi upseeri, Suomesta kotoisin, joka oli kuullut kansalaisensa kohtalosta. Tämä antoi hänelle kultarahoilta täytetyn kukkaron sekä pitkän, harmaan upseeri=wiittansa, johon puettuna Myhrberg pää pystyssä ja aiwan rauhallisen näköisenä astui linnasta ulos. Wielä paremmaksi wakuudeksi oli hän saanut siksi yöksi annetun tunnus=sanan tietää, niin ettei wartijoina olewat sotamiehet millään muotoa woineet arwata häntä karkuriksi.

Tällä ei olleet kuitenkaan wielä kaikki waarat lopussa. Kolkkoja korpia, synkkiä soita myöten samoellen kuljeskeli hän wielä kauwan aikaa Puolassa, ennen kuin hänen wiimein onnistui päästä rajan yli. Ihmis=asuntoja wältti hän tietysti niin paljoa kuin mahdollista, kun ei koskaan woinut olla warma siitä, ettei häntä ilmi=annettaisi. Yhtenä päiwänä pakoitti hänet kuitenkin nälkä eräasen mökkiin poikkeemaan. Emäntä, joka yksinään oli kotona, armahtikin repaleista, kalwakkaa pakolaista, antoi hänelle ruokaa ja wei hänet piilopaikkaan, koska par'=aikaa sillä seudulla majaili kasakkeja, jotka puolalaisia karkureita pyyteliwät. Samalla tuli mökin isäntäkin kotiin, joka kertoi saaneensa kuulla, että erästä karkuria oli nähty heidän likeisyydessään. "Kas sitäpä", lisäsi hän, "kelpaisi löytää ja kiinni saada. Siitä yksi ja toinenkin kultakolikko lähtisi!" Suurella ahkeruudella rupesi nyt mies etsimään kaikki likipaikat metsässä läpi, aawistamatta että pyydettäwä saalis oli kätkeyty hänen oman tallinsa parwelle. Wiikon päiwät piti emäntä näin Myhrberg'ia suojassansa, saatellen aina miestään harhateille, kunnes wiimein, kasakkein lähdettyä muualle ja mökin=isännän ollessa metsällä, pakolainen saattoi jatkaa kulkuansa. — Sitä rautaista ruumiin ja hengen wahwuutta, jonka luonto oli hänelle suonut, oli tosiaan Myhrberg'in hywin tarwis, kestääksensä kaikkia tällä matkalla eteen tulewia waiwoja; waaran lakattua, joka oli häntä alin=omaisessa mielen=kiihoituksessa pitänyt, raukeni kuitenkin hänenkin woimansa. Preussissä, turwapaikkaan päästyänsä, waipei hän tautiwuoteelle ja makasi kauan aikaa kowasti sairaana.

Siihenkö jo kaikki jutut Myhrberg'in osan=otosta Puolan sodassa loppuwat? kysynee luultawasti moni lukija. Entäs sanotaanhan hänen siellä ottaneen itsellensä walenimen Langermann ja onhan sen niminen kenraali silloin tehnyt nimensä sangen kuuluisaksi? Tämmöistä todellakin tarinoipi yleinen huhu, joka aina on niin karkäs panemaan omiansa historian lomapaikkoihin. Walitettawasti ei tämä korea pilwilinna kuitenkaan kestä todellisuuden kylmää, säälitöntä puhallusta. Langermann ensiksikin on Smitt'in, tutussa, tarkassa historiassa Puolan sodasta nimen=omaan sanottu Saksalaiseksi, Meklenburgilaiseksi, ja myöhemmät tiedot wakuuttawat hänen kuolleen w. 1861 kotipaikassaan. Mutta annas olla että siinä olisikin joku erehdys sattunut, ettei Langermann olisikaan ollut Saksalainen (sanottiinhan Myhrberg Kreikan sodassa Ruotsalaiseksi), niin oli kuitenkin kaksi seikkaa, jotka epäilemättömäksi todistawat että Myhrberg ei woinut olla Langermann. Myhrberg'in sanotaan itse kertoneen ollensa läsnä Warssowan puolustuksessa; Langermann puolestaan (katso Smitt'in historiaa) läksi Warssowasta pari päiwää ennen rynnäkköä. Myhrberg, niinkuin aiwan warmaan tiedetään, joutui wangiksi; Langermann seurasi Ramorinon armeijan=osastoa rajan yli Galiziaan ja on nimen=omaan mainittu niiden kenraalein joukossa, jotka siellä antoiwat miekkansa Itäwaltalaisten käsiin ja näin säilyttiwät wapautensa. Tämmöisten epäilemättömäin todistusten rinnalla ei woi panna mitään arwoa tuolle tarinalle että, muka Myhrberg, myöhemmin täällä Suomessa käydessään oli erälle tuttawalle lähettänyt käyntikortin, johon nimi Langermann oli kirjoitettu. Wastatodistuksena, kun sen waan oikein

ymmärtää, ei myös woi seuraawakaan, todella tapahtunut seikka olla. Toista kertaa myöhemmin taas Suomessa käydessänsä oli näet Myhrberg kerran puhunut Puolan sodasta ja ankarasti moittinut Puolalaisten keskinäistä eripuraisuutta. "Siitä syystä", lisäsi hän viimein, "täytyikin heidän uskoa korkeita ja tärkeitä päällikönpaikkoja ulkomaalaisille, niinkuin Ramorinolle" — (hän pysähtyi hetkeksi ja hymyili) — "ja Langermann'ille." Tämä hymyilyt tietysti ei osoita mitään muuta, kuin että hän tiesi itseään luultawan Langermann'iksi.

Yhtähywin ei Myhrberg'in osan=otto tässä sodassa, waikkei tiedetä millä nimellä hän siellä taisteli, ole woinut olla aiwan mitätön, sen todistaa suuri kunnioitus ja rakkaus, jota puolalaiset maanpakolaiset hänelle useammin kerroin osoittivat. Hän oleskeli myöhemmin kauan aikaa suotuna wieraana ruhtinas Egartoriskyn luona Romassa. Samaa myös osoittaa seuraawa liikuttawa tapaus aikaisemmalta ajalta. Myhrberg, Pariisissa oleskellessaan, oli kerran pulassa, kun hänelle tulewa rahakirje yli määrä=ajan wiipyi. Helposti olisi hän tietysti saanut pienen lainan joltakulta monista ystäwistään, mutta ylpeys esti häntä "kerjäläiseksi" rupeemasta. Hän meni siis mielemmin yhteen noista työwäelle aiotuista rawintohuoneista, joissa muutamasta sousta (noin 5 pennistä) sai oikeuden kolme kertaa pistää kahwelin suureen soppakattilaan ja täten onkia, miten onni salli; lihapalasen, potaatin, kaalinlehden y.m.s. Kun Myhrberg syötyänsä astui ulos kadulle, kääntyi huonoihin waatteihin puettu mies hänen puoleensa: "Enhän minä suinkaan erehdy, Tehän se olette...! Mä kohta tunsin teidät!" — Myhrberg turhaan koetteli muistaa miestä. — "Te ette näy tuntewan minua — minä olen Puolalainen ja olen teidän johtonne alla taistellut Grohow'issa, Ostrolenkassa — mutta, sallikaa minun kysyä, kuinkas te täällä käytte? Woisiko semmoinen mies olla puutteessa? Woi kun minä olen niin köyhä, etten woi auttaa teitä!" — Myhrberg rauhoitti häntä, wakuuttaen että hänen puutteensa waan oli satunnainen, hetkellinen. — "Sallitteko kumminkin", jatkoi Puolalainen, "että joskus käyn teidän luonanne puhumassa menneistä ajoista?" — Siihen suostuen ilmoitti Myhrberg hänelle kortteerinsa ja he erosivat kättä puristeltua. Seuraawana päiwänä tuli Myhrberg'ille nimetön kirje: "Onneton pyytää teitä awuksensa. Tulkaa niin pian kuin mahdollista ... kadun ... numeroon." Myhrberg, jonka jalo sydän aina oli apuun walmis, riensi osoitetulle paikalle ja tapasi katon=alaisessa kammarissa nuoren neidon. "Minä olen Puolalainen," sanoi tämä, "ja kuulin eräältä kansalaiseltani että te olette puutteessa. Rikas en ole minäkään, kun olen wiraltani tanssijana balletti=teaterissa, mutta onpa minun kuitenkin onnistunut saada tämä pieni summa kokoon. Älkää hylätkö tätä kiitollisuuden osoitusta!" Tuo puolalainen mies, kun ei itse woinut mitään, oli koettanut toisen kautta hankkia Myhrberg'ille apua, ja saadaksensa hänen paremmin puheilleen, oli tyttö keksinyt tuon pienen petoksen. Tietysti ei Myhrberg kuitenkaan ottanut hänelle tarjottua rahaa.

Elettyänsä Pariisissa pari vuotta läksi hän w. 1833, hillitsemätöntä haluansa noudattaen, jälleen uuteen sotaan. Tällä kertaa hän kuitenkin kerran waihetuksen wuoksi taisteli itsewaltiaan puolesta perustuslakiaan puolustawia alamaisia vastaan! Hän näet palweli Espanjan keskinäis=sodassa Don Carlos'in armeijassa. Loppupuolella wuotta 1836 käwi hän Skotlannissa ystäwänsä Gordon'in luona ja eli sitten taas muutamia wuosia Pariisissa, kirjallisia töitä harjoitellen.

W. 1840 tuli Myhrberg pitkän ajan takaa jälleen Suomeen. Hänen sydämensä oli jo kauan aikaa ikäwöinyt omaa maata ja wanhaa äitiä. Täällä tapahtui silloin seikka, josta on monella eri tawalla kerrottu. Muutaman tarinan mukaan oli Myhrberg yhtenä iltana istunut rawintolassa, jossa myös oli muutamia wenäläisiä upseereja. Ystäwät kertoivat keskenään tarinoita Puolan sodasta. Yksi heistä muun muassa jutteli tuosta werisestä taistelusta Narew=joen rannalla ja warsinkin erästä puolalaisesta päälliköstä, jonka urhoutta kehui kehumistansa. Yht'=äkkiä kertoja seisahtui kesken puhettansa ja katsoa tuijotti hämmästyneenä. Hänen edessään seiso i Myhrberg, joka istuimeltaan oli noussut, ja upseeri tunki hänet silloiseksi wastustajaksensa. — Toiset taas sanowat Myhrberg'in täällä jossakin seurassa tawanneen wanhan ylioppilaskumppanin, joka ylläkerrotulla tawalla jutteli samasta tappelusta. Myhrberg ei silloin ilmoittanut itseään hänelle, waan oli höyrylaiwasta lähtiessään muka lähettänyt korttinsa: Langermann. — Eräältä Myhrberg'in likeiseltä tuttawalta on tämän kirjoittaja kuullut kolmannen kertomuksen, joka luultawasti tarkoittaa samaa tapausta. Myhrberg'ia oli eräässä seurassa ystäwäin kuullen ahdistettu ja tahdottu saada kuulla juttuja Puolan retkestä. Mutta Myhrberg oli aina waan kieltänyt käyneensä Puolassa ollenkaan. Yöllä, kotiin tultua, oli hän yllämainitulle ystäwälle myöntänyt ollelensa Puolassa ja Narew=joen tappelussa, waan lisäsi: "Mutta mitä weli A. kertoi, että hän muka näki minut walkean hewosen selässä, walkoinen sulka lakissa, se on tyhjää mielikuwitusta, sillä semmoista ei minulla ollut siellä."

Suomessa ei Myhrberg silloin wiipynyt kauan, sillä hän hawaitsi olewansa epäluulon=alainen. Eipä ollut hänelle Ruotsissakaan [ennen tännetuloansa oli hän tullut Ruotsin alamaiseksi.], johon hän täältä läksi, pysyväisempi sija suotu. Kuningas Kaarle XIV Juhana näkyi kyllä mieltyneen häneen ja olisi mielellään suonut hänelle jonkun wiran likeisyydessänsä, waan ei uskaltanut siitä syystä että osallisuus Puolan kapinassa wielä oli wereksessä muistossa. Hän tarjosi siis Myhrberg'ille kuwernöörin (toiset sanowat: sota=wäen päällikön) paikan Ruotsin wallan alla olewassa S:t Bartlélémyyn saarella Amerikassa. Omasta puolestaan ei olisi Myhrberg tästä wirasta juuri huolinutkaan, sillä wähäiset

tarpeensa olisi hän ilmeisesti saanut tyydytykseen, ja mielempin olisi hän, koska ei saanut Suomessa olla, kumminkin Ruotsissa viettänyt päivänsä. Mutta sisarensa poikien tähden, jotka tarwitsivat rahaa tieteellisen oppinsa täydellistämiseksi, suostui hän kuitenkin hänelle tarjottuun kunnialliseen maanpakolaisuutehen. Siellä saarensa istui hän sitten kuusi pitkää vuotta (1842-1848), joiden ikävyöt kuitenkin se arwaamaton seikka paljon huojensi, että hän joskus sai seurustella entisen sotakumppalin kanssa, jolla nyt oli wirka likeisessä Franskan wallan alle kuuluwassa saarella.

Palattuansa Eurooppaan w. 1848 sai hän kohta kehoituksen uuteen sotaan osaa ottamaan. Se tuli hänen wanhalta sotapäälliköltään Jadwier'ltä, jolle koko Franskan woiman ylijohdon tarjoominen sodassa Saksalaisia vastaan oli wähän aikaa puheesta ja joka taas tahtoi entistä ajutanttiaan kumppaliksensa. Asiasta ei kuitenkaan tullut mitään, ja Myhrberg'in omakin sota=into näkyy nyt jo olleen kylmennyt.

W. 1852 tuli hän jälleen Suomeen, enon kuoltua hänelle jäänyttä omaisuutta perimään. Niillä asioilla Pohjanmaalla käydessään, tapasi hän yhden lapsuutensa talonpoikaisista leikkikumppaleista Knuuttilan omistajana. Isäntä, puheltua kaikellaisia muinaisista ja nykyisistä ajoista, ehdoitti hywäntahtoisuudessaan viimein ainoan tyttärensä puolisoiksi Myhrberg'ille; sillä laillahan tämä tai kumminkin hänen perillisensä saattoi jälleen saada hänen entisen kotitalonsa omakseen. Myhrberg kiitti, mutta sanoi asian waatiwan tarkempaa miettimistä — warsinkin tytön puolesta. Seuraawat wuodet wietti hän weljensä luona Espoon kartanosa samannimisessä pitäjässä liki Helsinkiä. Mutta kun Itämaansodan aljettua Englannin ja Franskan sotalaivastot saapuiwat meidän rannoille, joutui hän jälleen epäluuloin alaiseksi niin että hänen täytyi lähteä takaisin Ruotsiin, josta ei koskaan palannutkaan enää tänne.

Loppuwuotensa wietti hän nyt enimmäiten Tukholmassa, waikka myös sangen usein matkusteli ulkomaille, monia ystäwiänsä terwehtien. Se, joka kello 1/2 3:n aikana sattui käwelemään Kaarle XIII:n torin itäisimmässä lehtokujassa, saattoi olla warma että hänelle siellä tulisi vastaan pitkä, kookas wanha herra, astuen suorana, waan ei jäykkänä. Puku osoitti wähawaraisuutta; nuttu oli usein kowin saristunut, waan aina kuitenkin tarkimmalla huolellisuudella puhtaaksi harjattu. Poski, leuka sekä huulet oliwat warjotut tuuhealla, harmaansekaisella parralla; otsa oli korkea, pään kiire paljas. Katsanto oli wakawa, teräwä, synkkä; mutta jos joku wastaantulija terwehti, lensi samassa kaswoin yli mitä lempein wälkähdys ja terwehdys wastattiin höyliydellä, joka näytti tottumusta ylhäisiin, hienosti siwistyneihin seuroihin. Tämä mies, jota oli mahdoton olla huomaamatta, astahti käwelynsä perästä likeiseen rawintolaan, istahti pienen pöydän ääreen, wiinapöytään koskematta, ja käski itselleen pari yksinkertaista, huokeaa ruokalajia. Tämmöiseksi kuwaillaan Myhrberg'ia hänen viimeisinä wuosinansa. Hän oli "oikea Spartalainen niin mielipiteissään kuin myös kaikessa käytöksessään", sanoi toinen hänen wanhuutensa tuttwasta.

Warattomuudesta, jossa hän eli, olisi hänellä ollut tilaisuus päästä, jos waan olisi tahtonut. Ruotsin waltiopäiwillä 1862 aiottiin nostaa puheeksi wuotuisen eläkkeen määrääminen hänelle waltiowaroista, mutta jäykkä suomalainen ukko, siitä kuultuansa, kielsi. "En ole semmoista Ruotsilta ansainnut", arweli hän kuiwakiskoisesti ja uhkasi, jos ei ehdoitusta peruutettaisi, tarjotun lahjan julkisesti hylätä. Tarkasti ja säästäwäisesti eläen osasikin hän tulla toimeen wähillä waroillansa, liikeniä häneltä muillekin antaa niistä, warsinkin Tukholmassa oleskelewille Suomalaisille, jos pulaan joutuiwat. Seurusteleminen kansalaisten kanssa muuten oli hänen rakkaimpia huwituksiansa ja jonakin lohduksena siitä että hän oli omasta, armaasta isänmaastaan erotettuna. Hywin usein, kun joku höyrylaiwa Suomesta saapui Laiwasillan ääreen; nähtiin ukko Myhrbergin rannalle kokoutuneessa katselijajoukossa. Hän käwi katsomassa oliko kenties joku wanha tuttawa sattunut tulemaan; semmoisen puutteessa hän myös helposti tutustui outojen kanssa, kohteliaasti ja ystäwällisesti neuwoen heitä, niin että saisiwat wiettää aikansa hyödyllisimmällä, hupaisimmalla ja huokeimmalla tawalla.

Hywin mielellään hän tämmöisissä tilaisuuksissa puheli suomea, sillä rakkaus lapsuutensa kieleen ei ollut hänessä koskaan sammunut. Weljensä kanssa, silloin kun hän viimeisellä käynnillänsä Espoon kartanossa asui, istui hän usein pitkät yökaudet, keskustellen ja jutellen suomeksi, suureksi ihmeeksi weljen perheelle, jotka noista puheista eiwät woineet sanaakaan ymmärtää. Suomea oliwat myös hänen viimeiset sanansa kuolinwuoteella. — Tähän asti rautainen terweytensä oli viimeinkin talwella 1866-67 alkanut raueta; siitä huolimatta ei tuo wanha soturi kuitenkaan osannut noudattaa warowaisuutta. Kowalla pakkasella meni hän saattamaan erästä Tukholmassa kuollutta Suomalaista hautaan; siinä tilaisuudessa hän wilustui ja lopetti lyhyt=aikaisen taudin perästä moniwaiheisen elämänsä Maalisk. 31 p. 1867. Hautajaiset pidettiin suurilla, yleisillä kunnian=osoituksilla. Ääretön ystäwain, tuttwain ynnä muun kansan joukko seurasi ruumis=waunuja; kaksi kaartin komppaniaa marssi etupäässä, jotka, arkkua hautaan laskettaessa, ampuiwat jäähywäis=laukauksen.

Myhrberg oli syntyperältään puoleksi Ruotsalainen, puoleksi Suomalainen; hänessä olikin yhdistettynä molempien kansojen jaloimmat awut, suomalaiset kuitenkin ollen woittopuolella. Ruotsalainen oli hänen wilkkautensa, hänen seurallinen lumoustaitonsa, hänen sankarillinen

retkeilijähälunsa; suomalainen hänen wakawuutensa ja järkähtämättömyytensä, ylenkatse, jolla hän kartti kaikkea turhamaisuutta ja kerskailemista. Yhtähywin, vaikka ylimalkaan nöyrä ja vaatimaton, osasi hän kuitenkin arwostansakin kiinni pitää. Niin esim. oli hän kerran Ruotsissa kutsuttu päiwällisille, ja turhamielinen emäntä wiittasi useampia nuoria, mutta korkeasukuisia wieraita kunniasijoille; Myhrberg'in olisi tullut melkein pöydän alipäähän istahtaa. Hän jäi seisomaan ja kun pyydettiin istumaan, wastasi hän: "Minulle ei ole mitään sijaa jäänyt." — Wanhoillakin päiwillään oli hän mitä hauskimpia seurakumppaleita. Oudoille oli hän tosin monesti wähän suomen tawalla jörömainen, vaikka kuitenkin aina kohtelias; mutta hiukkasenkin tutustuttua ilmutuiwat hänen seuralliset awunsa ihastuttawassa loistossaan. Sanojansa hän sääteli erittäin taitawasti ja kertoeli erittäin hauskaasti; kaikista hänen puheistaan aina näkyi että hän oli paljon nähnyt, paljon kokenut, paljon lukenut ja paljon seurustellut hienosti siwistyneitten, nerokkaiden ihmisten kanssa. Etenkin puhkesi hänen henkensä koko miellyttäwäisyys ilmi, kun hän siwistyneitä, älykkäitä naisia puhutteli. Itsestään ei häntä juuri usein saatu puhumaan; ainoasti hywien, vanhain tutuwain seurassa saattoi hän, muistojen elähtyessä, werestyessä, unhoittaen että hänellä oli kuulijoita, taipua pitempiin tarinoihin, jotka silloin erittäin taitawasti, hauskaasti ja eläwästi kerrottiin, kuitenkin samassa aiwan yksinkertaisesti ja nöyrästi, omain ansioin esiinwetämistä tarkoin wälttämällä. Merkillistä oli että tuo wanha wapauden sankari, osallisuudestaan wapaussotiin puhuessaan, aina lopuksi piti saarnan wapaus=pyrintöjen joutawuudesta, jopa wahingollisuudesta; rajaton yksinwalta se muka oli kaikille kansoille sopiwin ja hyödyllisin hallituksen muoto. Hillimätön wallattomuus, jonka pahoja vaikutuksia hän oli ollut niin paljon tilaisuudessa likeltä katsoa, oli nähtäwästi käynyt ukolle inhoksi ja tämä inho oli wähitellen myös tullut wallattomuuden wiattomalle, jalolle sisärintimälle, wapaudelle osaksi. — Hiukan vanhallaan=olijan luonnetta osotti hän muuten muutamissa muissakin asioissa. Hän antoi esim. kerran yhdelle weljensä sisarelle kreikkalaisessa kirkossa wihityn pienen ristin, wakuuttaen sen olleen hänelle suureksi suojaksi waaroissa ja toiwottaen siitä nuorelle neidolle samaa apua.

End of Project Gutenberg's Maksimilian Aukusti Myhrberg, by Julius Krohn

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK MAKSIMILIAN AUKUSTI MYHRBERG ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase "Project Gutenberg"), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. "Project Gutenberg" is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation ("the Foundation" or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase "Project Gutenberg" appears, or with which the phrase "Project Gutenberg" is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase "Project Gutenberg" associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than "Plain Vanilla ASCII" or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original "Plain Vanilla ASCII" or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is

owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, "Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation."

- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain "Defects," such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the "Right of Replacement or Refund" described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.